

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate 13(1) (2023)

ISSN 2657–8549

DOI 10.24917/26578549.13.1.12

Karolina Hermann

Uniwersytet Warszawski

ORCID 0000-0002-9221-7922

Wojna rosyjsko-ukraińska w percepcji państw Bałkanów Zachodnich

The Russian-Ukrainian war in the perception of the Western Balkans states

Abstrakt

Wybuch wojny na Ukrainie w lutym 2022 roku spotkał się ze zróżnicowaną reakcją państw Bałkanów Zachodnich. Mieszkańcy regionu, pamiętający rozpad Jugosławii oraz krwawą wojnę domową w Bośni i Hercegowinie w latach 90., postrzegają konflikt rosyjsko-ukraiński niejednolicie. Każde z państw Bałkanów Zachodnich ze względu na własne doświadczenia historyczne oraz uwarunkowania geopolityczne w nieco inny sposób odbiera, analizuje i relacjonuje wojnę na Ukrainie. Mimo iż wszystkie państwa regionu aspirują do członkostwa w Unii Europejskiej, nie wszystkie wdrożyły sankcje wymierzone przeciwko Federacji Rosyjskiej. Zachodniobałkańskie ujęcia wojny Rosji z Ukrainą, ukazane w artykule za pomocą analizy komparatystycznej, wzbogacają europejską narrację i próby zrozumienia tudzież oceny wojny.

Słowa kluczowe: Bałkany Zachodnie, Rosja, Ukraina, wojna

Abstract

The outbreak of war in Ukraine in February 2022 has been met with a mixed reaction from the Western Balkan states. Residents of the region, remembering the break-up of Yugoslavia and the bloody civil war in Bosnia and Herzegovina in the 1990s, perceive the Russian-Ukrainian conflict unevenly. Each of the Western Balkan states, due to their own historical experiences and geopolitical circumstances, perceives, analyses and reports on the war in Ukraine in a slightly different way. Although all countries in the region aspire to membership of the European Union, not all have implemented sanctions against the Russian Federation. Western Balkan perspectives on Russia's war against Ukraine presented in the article through a comparative analysis, enrich the European narrative and attempts to understand or evaluate the war.

Keywords: Western Balkans, Russia, Ukraine, war

Wprowadzenie

Atak zbrojny Federacji Rosyjskiej na Ukrainę 24 lutego 2022 r. wywołał żywe reakcje, a następnie reperkusje w regionie Bałkanów Zachodnich (BZ). Ze względu na geograficzne położenie (żadne z państw BZ nie posiada linii granicznej z Rosją ani Ukrainą) oraz bieżące wyzwania polityki wewnętrznej i zagranicznej Republika Albanii, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Republika Kosowa, Republika Macedonii Północnej i Republika Serbii z pewnym dystansem ustosunkowały się do wybuchu wojny za wschodnią granicą Unii Europejskiej. W każdym z wyżej wymienionych państw BZ, ze względu na indywidualne doświadczenia historyczne społeczeństw oraz uwarunkowania geopolityczne państw, wojna rosyjsko-ukraińska została odebrana w nieco inny sposób, różnorodne były narracje oraz emocjonalne zabarwienie komentarzy i wypowiedzi lokalnych decydentów poświęcone konfliktowi. Celem niniejszego opracowania jest nakreślenie stanowisk rządów państw BZ odnośnie do toczącej się od 24 lutego 2022 r. wojny na wschodzie Europy, oraz porównanie ich ze sobą, aby ukazać tendencje w regionie, które w długoterminowej perspektywie mają szansę zmienić układ sił oraz konstrukcję architektury bezpieczeństwa na obszarze Bałkanów Zachodnich.

Metodologia

Poniżej zaprezentowano stanowiska państw BZ odnośnie do wojny na Ukrainie, składające się z elementów wypowiedzi decydentów oraz oficjalnych komunikatów rządów państw BZ przetłumaczonych przez autorkę, na potrzeby artykułu, z języków lokalnych na język polski. Konkluzje wieńczące tekst skonstruowano w duchu ujęcia komparatystycznego, co w połączeniu z wykorzystywaną w pracy metodą eksplanacyjną pozwala na omówienie problemu badawczego: jak państwa Bałkanów Zachodnich ustosunkowały się do wybuchu konfliktu zbrojnego pomiędzy Federacją Rosyjską a Ukrainą w lutym 2022 r.? Zachodniobałkańskie podejścia odnośnie do wojny Rosji z Ukrainą wzbogacają europejską narrację i mnożą próby zrozumienia tudzież oceny owego konfliktu, a także pozwalają na podjęcie głębszej i wielopłaszczyznowej analizy znaczenia skutków wojny dla regionu Bałkanów Zachodnich, co stanowi uzasadnienie wyboru tematu opracowania.

Stosunek państw regionu do wojny rosyjsko-ukraińskiej

Albania, Bośnia i Hercegowina (BiH), Czarnogóra, Kosowo, Macedonia Północna i Serbia określane są mianem Bałkanów Zachodnich od 1999 r., kiedy zainicjowano Proces Stabilizacji i Stowarzyszenia, przygotowujący i docelowo prowadzący owe państwa do członkostwa w Unii Europejskiej (UE). Pomimo że po dziś dzień żadne z ww. państw nie dołączyło do grona państw członkowskich, a właściwy proces negocjacyjny zdołały uruchomić zaledwie Czarnogóra i Serbia, cały region jest blisko związany z Unią Europejską. Zarówno na poziomie gospodarczym, prawnym (*acquis communautaire*) jak i politycznym BZ od lat stopniowo harmonizują swoje działania z wymogami oraz standardami UE. Reakcja na wybuch wojny na terytorium Ukrainy nie tylko nie

stanowiła wyjątku w dążeniu do jednomyślności państw kandydujących z państwami członkowskimi, ale także stała się swoistą próbą „wierności” państw bałkańskich zagranicznej polityce Zachodu.

Albania aspiruje do członkostwa w UE, od 2009 r. jest członkiem NATO. Jest najbardziej prozachodnim przedstawicielem regionu, kreując swoją politykę zagraniczną w myśl jak najbliższego partnerstwa strategicznego ze Stanami Zjednoczonymi. Albania już od 2014 roku, od czasu przyłączenia Krymu przez Rosję, jednoznacznie i niezmiennie popiera integralność terytorialną Ukrainy. Warto podkreślić, że wśród albańskich polityków zarówno prawicowych, centrowych, jak i lewicowych względem kwestii ukraińskiej panuje jednomyślność.

W dniu wybuchu wojny, 24 lutego ambasador Albanii przy ONZ na pilnym posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa wezwał Rosję do zaprzestania ataku, nazywając go bezsensownym oraz destrukcyjnym, a także wyraził poparcie dla suwerenności Ukrainy (United Nations Security Council, 2022). Albania zamknęła przestrzeń powietrzną dla rosyjskich operatorów lotniczych 25 lutego. Rząd w Tiranie podjął decyzję o realizacji zaproponowanych przez USA i UE pakietów sankcji gospodarczych wymierzonych przeciwko Rosji. Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski 3 maja 2022 r. wygłosił przemówienie w parlamencie Albanii, gdzie podziękował między innymi za współpracę państw na forum ONZ oraz za opiekę i przyjęcie dzieci ukraińskich w Durrës¹. Premier Albanii Edi Rama oświadczył na Konferencji Darczyńców dla Ukrainy w Warszawie 5 maja 2022 r., że Albania prześle Ukrainie 1 mln euro (Ministry for Europe and Foreign Affairs, 2022). W kraju zorganizowano liczne zbiórki m.in. żywności oraz odzieży, które zostały przekazane Ukrainie w ramach międzynarodowej pomocy humanitarnej.

Bośnia i Hercegowina jest państwem szczególnym, które ze względu na wewnętrzne podziały nie reprezentuje jednoznacznego stanowiska wobec konfliktu Rosji i Ukrainy². Bośniacy pamiętają krwawą wojnę domową z lat 90. XX w., wobec czego postrzegają wydarzenia na Ukrainie przez pryzmat własnych doświadczeń i obaw. Co więcej, w państwie wyraźne są rosyjskie wpływy, które po wybuchu wojny umocniły się w postaci miękkiej siły. Ambasada Federacji Rosyjskiej w Sarajewie regularnie publikuje treści przemówień m.in. prezydenta Putina, wyraźnie podważających autorytet zachodnich wartości i instytucji: „Ze wszystkich stron słyszymy tylko, że Zachód opowiada się za porządkiem opartym na zasadach. Kto w ogóle widział te zasady? [...] to jest po prostu jakiś nonsens, zwykłe oszustwo, podwójne, a nawet potrójne standardy! [...] stworzone dla głupców” (Посольство Российской Федерации в Боснии и Герцеговине, 2022). Rosja postuluje także likwidację urzędu Wysokiego przedstawiciela dla Bośni i Hercegowiny, który jest gwarantem postępowania przez BiH zgodnie z polityczną wolą Zachodu. Ponadto, Rosja otwarcie wspiera przywódcę bośniackich Serbów Milorada Dodika i głoszone przez niego hasła wyodrębnienia się

---

¹ W zachodnioalbańskiej miejscowości Durrës schronienie znalazło ponad 300 uchodźców – kobiet i dzieci. Ośrodek utworzony w hotelu Diama funkcjonuje w porozumieniu z Ambasadą Ukrainy w Tiranie.

² Na mocy Konstytucji Bośni i Hercegowiny, stanowiącej załącznik nr 4 do Porozumienia z Dayton z 1995 r., państwo jest republiką federalną składającą się z Federacji Bośni i Hercegowiny oraz Republiki Serbskiej.

Republiki Serbskiej jako niezależnego podmiotu. Kraj jest podzielony nie tylko politycznie, również społeczeństwo w BiH jest spolaryzowane. Zamieszkujący Republikę Serbską Serbowie odnoszą się ze sceptycyzmem do wieszczonego przez Europę sukcesu Ukrainy, jednakże mieszkańcy Federacji BiH – Boszniacy i Chorwaci deklaratywnie wspierają działania Kijowa.

Bośnia i Hercegowina nie wprowadziła sankcji przeciwko Rosji. Milorad Dodik określa postawę Zachodu „wściekłością i histerią” oraz argumentuje, że wprowadzenie sankcji w państwie w pełni uzależnionym od rosyjskiego gazu byłoby nieracjonalnym krokiem szkodzącym gospodarce (Brezar, 2022). Dodik w październiku 2022 r. udał się z wizytą do Rosji, co potwierdza jego polityczne sympatie. Jednakże, pomimo rozłamu w państwie oraz silnego głosu reprezentacji serbskiej, BiH poparła uchwaloną 2 marca 2022 r. przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucję wzywającą Rosję do zaprzestania działań wojennych przeciwko Ukrainie i wycofania wszystkich wojsk rosyjskich z terytorium Ukrainy, w tym z Donbasu oraz Krymu. Niejednoznaczność postawy BiH może jednocześnie podsycać antagonizmy obecne w państwie na poziomach politycznym i społecznym, a tym samym przyczynić się do destabilizacji regionu, co byłoby korzystne dla Rosji i jednoznaczne z pogłębieniem kryzysu w Europie (Lachert, 2022: 5). Dodać należy, że od lat 90. ubiegłego wieku Zachód wspiera racje Boszniaków, a wskutek konsekwencji wojny ukraińsko-rosyjskiej i towarzyszącemu jej kryzysowi, prawdopodobnie będzie je reprezentował z dodatkową determinacją, sygnalizując w ten sposób Republice Serbii, że jej polityka neutralności jest nie do przyjęcia (Граовац, 2022)³.

Jeśli mowa o należącej do NATO Czarnogóry – wybuch wojny na Ukrainie zbiegł się w czasie ze zmianami na scenie politycznej. Na początku lutego 2022 r. czarnogórski parlament przegłosował wotum nieufności wobec rządu premiera Zdravko Krivokapić. Upadł rząd charakteryzujący się prorosyjskimi poglądami, wspierany przez proserbskie partie. Obecnie strategicznym priorytetem polityki zagranicznej Czarnogóry jest dołączenie do UE. Wobec tego, nie dziwi fakt, iż od początku wojny Czarnogóra w pełni dostosowywała się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, w tym zadeklarowała poparcie dla sankcji UE wobec Rosji (jednakże nie wprowadziła ich) oraz „aktywny udział w misjach i operacjach w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE” (European Parliament, 2022). Dla rosyjskich przewoźników została zamknięta czarnogórska przestrzeń powietrzna. Premier Czarnogóry Dritan Abazović podczas wizyty w Kijowie 15 czerwca 2022 r., w czasie spotkania z Prezydentem Zelenskim, z Premierem Albanii Edim Ramą oraz Premierem Republiki Macedonii Północnej Dimitarem Kovačevskim podkreślił, iż Czarnogóra, Albania i Macedonia Północna jednoznacznie wspólnie gotowe są wziąć udział w powojennej odbudowie Ukrainy, w szczególności poprzez zapewnienie sprzętu i pomocy finansowej (Офіс Президента України, 2022).

Podtrzymujące chęć dołączenia do UE oraz NATO Kosowo, podobnie jak Albania, stara się synchronizować swoje działa z zaleceniami zachodnich sojuszników. Na początku marca 2022 r. Parlament Kosowa przyjął rezolucję potępiającą rosyjską

---

³ Stosunek Republiki Serbii do wojny rosyjsko-ukraińskiej zostanie omówiony w dalszej części artykułu.

inwazję na Ukrainę i wyrażającą gotowość przyjęcia 5 tys. ukraińskich uchodźców. Ponadto, w Kosowie jako pierwszym państwie w regionie BZ wprowadzono sankcje, polegające m.in. na zamrożeniu funduszy osób objętych sankcjami i wprowadzeniu dla nich zakazu przekraczania granicy Kosowa. Co prawda sankcje ze strony Kosowa mają znaczenie bardziej symboliczne, niż praktyczne, bowiem kraj przed wybuchem wojny nie rozwijał współpracy z Rosją, a wzajemne obroty handlowe były znikome⁴. W Kosowie zablokowano także m.in. transmisję rosyjskich programów telewizyjnych.

Prezydent Kosowa Vjosa Osmani-Sadriu dostrzega podobieństwa pomiędzy doświadczeniami kosowskimi a sytuacją na Ukrainie, mówiąc; „Wierzę, że będąc państwem, które przeszło przez coś podobnego, byliśmy ofiarami ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodni wojennych popełnionych przez reżim Miloševicia w czasie, gdy nie dbał o nic, o żadne zasady, o żadne podstawowe zasady prawa międzynarodowego czy międzynarodowego prawa humanitarnego i sami będąc uchodźcami, w pełni rozumiemy ból i cierpienia, przez które przechodzi naród ukraiński” (Donmez 2022). Władze kosowskie deklarują wsparcie Ukrainy na miarę swoich możliwości na wszystkich płaszczyznach.

W Kosowie wojna Rosji z Ukrainą zintensyfikowała dyskusję o potrzebie pilnego dołączenia państwa do Sojuszu Północnoatlantyckiego. W dniach 8–10 października 2022 r. w Prisztinie odbyło się Zgromadzenie Parlamentarne NATO, podczas którego poruszono temat bieżących wyzwań będących bezpośrednimi efektami wojny na Ukrainie, a stanowiących zagrożenie dla Bałkanów Zachodnich. Prezydent Osmani-Sadriu w swoim wystąpieniu przyznała, że Rosja zagraża bezpieczeństwu i stabilności regionu (NATO Parliamentary Assembly, 2022). Dyskusji poddano także relacje Kosowa z Serbią. Od wybuchu wojny napięcia pomiędzy oboma krajami wiązane są z wpływami rosyjskimi, które poprzez wsparcie przez Rosję serbskiego stanowiska odnośnie do nie uznania niepodległości Kosowa mają mieć na celu destabilizację regionu od wewnątrz⁵.

Przedstawicielem Bałkanów Zachodnich, który podobnie jak Albania, Czarnogóra i Kosowo wspiera Ukrainę, jest będąca od 2020 r. członkiem NATO Republika Macedonii Północnej. Oficjalne stanowisko rządu macedońskiego wobec wojny jest zgodne z oczekiwaniami USA i UE. Już 24 lutego Premier Dimitar Kovačevski podkreślił, iż atak Rosji na Ukrainę jest „rażącym naruszeniem prawa międzynarodowego” (Влада на Република Северна Македонија, 2022). W komunikacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych przyznano, że wprowadzenie sankcji jest zgodne ze strategicznymi oraz narodowymi interesami Macedonii Północnej (The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of North Macedonia, 2022), a sam budynek urzędu podświetlono w kolorach ukraińskiej flagi. Również 24 lutego opublikowano oświadczenie Prezydenta Stevo Pendarovskiego, w którym Prezydent podkreślił: „Jako członek NATO przyłączamy

---

⁴ W 2021 r. wartość towarów wyeksportowanych z Kosowa do Rosji wyniosła blisko 35 000 euro; natomiast wartość importu z Rosji wyniosła nieco poniżej 51 mln euro, co stanowi mniej niż 1% całkowitej wartości towarów importowanych Kosowa.

⁵ Federacja Rosyjska popiera integralność terytorialną Republiki Serbii, nie uznając tym samym suwerenności Kosowa. Rosja jest stałym członkiem Rady Bezpieczeństwa ONZ, wobec czego ma możliwość korzystania z prawa weta i blokowania na forum międzynarodowym działań dotyczących Kosowa i jego euroatlantyckiej integracji.

się do apelu Sojuszu do Rosji o zakończenie działań zbrojnych na terytorium Ukrainy” (The Cabinet of the President of the Republic of North Macedonia, 2022).

Warto przy tym zauważyć, że o ile stanowisko rządu jest wyraźnie proukraińskie, o tyle opinie społeczeństwa macedońskiego są podzielone. Liczna grupa osób jest zwolennikiem zachowania przez Macedonię Północną neutralnej postawy, bądź wykazuje się zrozumieniem dla działań prowadzonych przez Rosję. Sceptycznie nastawieni do UE Macedończycy uważają, że Unia Euroazjatycka mogłaby być dla Macedonii alternatywą dla Unii Europejskiej⁶. Co więcej, obawy przed skutkami sankcji postulują także politycy Lewicy twierdząc, że „Republika Macedonii poniesie straty w wysokości ponad 60 mln dolarów, jeśli zostaną wprowadzone sankcje na eksport macedońskich produktów do Rosji. [...] lewica opowiada się przeciwko jakimkolwiek sankcjom ze strony Republiki Macedonii wobec Rosji” (Политичка партија Левица, 2022). Macedonia jest w pełni zależna od rosyjskiego gazu, wobec czego gwałtowna rezygnacja ze współpracy z Rosją pogłębi panujący w kraju kryzys gospodarczy.

Państwem, które niewątpliwie wyróżnia się w regionie pod względem stanowiska na temat wojny rosyjsko-ukraińskiej, jest Republika Serbii. Zarówno postawa rządu, jak i społeczeństwa jest niejednoznaczna, a opinie Serbów na temat wojny są podzielone. Serbowie są narodem najbardziej, spośród mieszkańców regionu, sceptycznie nastawionym do Zachodu, szczególnie do USA, co wiąże się przede wszystkim z żywą pamięcią o bombardowaniach ówczesnej Jugosławii przez siły NATO w 1999 r.⁷. Co prawda, Serbia formalnie ubiega się o członkostwo w UE (w 2014 r. otwarto proces negocjacji akcesyjnych), jednakże rządzący oraz obywatele zdają sobie sprawę, że jest to mało realna perspektywa. Wątpliwości nie pozostawia natomiast kategoryczny sprzeciw wobec członkostwa Serbii w NATO.

Wobec powyższego, Serbia od lat przy wyznaczaniu priorytetów polityki zagranicznej kieruje się zasadą balansowania. Pozostaje we współpracy z Unią Europejską (m.in. Proces Berliński), ale także angażuje się we wspólne projekty z Chinami oraz Rosją (np. w ramach Narodowej Rady Współpracy z Rosją i Chinami). Od wybuchu wojny 24 lutego, Serbia stara się utrzymać politykę wielowektorową. Rząd popiera suwerenność terytorialną Ukrainy (mając na uwadze Kosowo i Metohiję). Serbia jest jednym z sygnatariuszy rezolucji ONZ, m.in. podpisanej 2 marca 2022 r., w której społeczność międzynarodowa wezwała Rosję do zaprzestania działań wojennych przeciwko Ukrainie i wycofania wszystkich wojsk z terytorium Ukrainy, w tym z Donbasu oraz Krymu. Prezydent Aleksandar Vučić zaznaczył jednakże, iż „w żywotnym interesie politycznym i gospodarczym Serbii nie leży nakładanie sankcji na jakikolwiek kraj” (Српска напредна странка, 2022). Tym samym Serbia pozostaje jedynym państwem Bałkanów Zachodnich, które nie tylko nie poparło sankcji, ale otwarcie się im sprzeciwiło. Również

---

⁶ Republika Północnej Macedonii od 2005 r. posiada status państwa kandydującego do UE. Pomimo spełniania przez kraj kolejnych warunków, UE jak dotąd nie zdecydowała się rozpocząć procesu akcesyjnego. Obecnie kraj przechodzi przez etap screeningu.

⁷ Lotnictwo NATO 24 marca 1999 r. zaatakowało niepodległą Federacyjną Republikę Jugosławii w ramach operacji „Allied Force”. Ataki przeprowadzono bez zgody Rady Bezpieczeństwa i Organizacji Narodów Zjednoczonych. Bombardowania Federacyjnej Republiki Jugosławii (obecnych terenów Serbii) trwały do 10 czerwca 1999 r, zginęło w nich ponad 2,5 tysiąca cywilów.

społeczeństwo serbskie jest spolaryzowane. W Belgradzie odbywają się jednocześnie wiece poparcia dla Moskwy oraz zbiórki artykułów pierwszej pomocy dla Ukraińców. Co ciekawe, zarówno uchodźcy z Ukrainy, jak i majątni emigranci z Rosji po 24 lutego masowo wyjechali do Serbii, gdzie znaleźli schronienie.

Wnioski

Od 24 lutego 2022 r., wydarzenia na Ukrainie są na bieżąco analizowane i relacjonowane w państwach Bałkanów Zachodnich. Wojna w znacznym stopniu determinuje dyskusję publiczną, wzmacnia podziały społeczne, jest jednym z aspektów polityki wewnętrznej (zwłaszcza społecznej, która obejmuje kwestie opieki nad uchodźcami), a także może wpłynąć na wzmocnienie istniejących bądź tworzenie nowych sojuszy politycznych. Państwa regionu utrzymują niezmiennie oficjalne stanowiska, a po ich nakreśleniu powyżej, można zauważyć, że państwa tworzą swoiste pary charakteryzujące się podobnym deklarowanym podejściem do wojny, które porównano poniżej.

Pierwszą parę stanowią Republika Albanii i Republika Kosowa. Oba państwa podejmują wszelkie działania, aby pogłębiać swoją współpracę ze Stanami Zjednoczonymi. Albania od 2009 r. jest członkiem NATO, natomiast dla Kosowa członkostwo jest strategicznym priorytetem. Rządy Albanii oraz Kosowa natychmiast potępiły agresję Rosji na Ukrainę, zobowiązały się do uczestnictwa w pakietach sankcyjnych, zadeklarowały otwartość na przyjęcie uciekających z ogarniętych działaniami wojennymi terenów kobiet i dzieci. Jeszcze przed wybuchem wojny Albania pozostawała w znikomym kontakcie z Rosją. Natomiast Kosowo nie jest uznawane przez Federację Rosyjską jako państwo, wobec czego nigdy nie doszło do nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy Prisztiną i Moskwą.

Drugą parę tworzą Czarnogóra oraz Republika Macedonii Północnej. Oba państwa na poziomie rządowym wsparły Ukrainę i opowiedziały się za jej suwerennością terytorialną, uczestniczą m.in. w dostarczaniu pomocy humanitarnej. Wyraziły także aprobatę względem sankcji wymierzonych przeciwko Rosji. Macedonia Północna faktycznie owe sankcje zastosowała, natomiast Czarnogóra poparła ideę sankcji, lecz ich nie urzeczywistniła. Jednakowoż 5 marca 2022 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Czarnogóry uznało rosyjskiego dyplomatę pracującego w Podgoricy, Viktora Antipina, za osobę non grata, natomiast praca wydziału konsularnego Ambasady Federacji Rosyjskiej w Czarnogórze została wstrzymana na czas nieokreślony, począwszy od 30 września 2022 r. W obu państwach, na poziomie społecznym są liczne reprezentacje patrzące na zapowiadany przez Zachód sukces Ukrainy mniej przychylnie, niż decydenci. W Czarnogórze dotyczy to przede wszystkim społeczności serbskiej, która stanowi ponad 30% mieszkańców państwa, a w Macedonii Północnej grupy, która nie przyjmuje możliwości dołączenia państwa do Unii Europejskiej jako realnego scenariusza.

Na trzecią parę składają się Bośnia i Hercegowina wraz z Republiką Serbii. Żadne z dwu państw nie wdrożyło sankcji przeciwko Rosji. Jednocześnie, zarówno BiH jak i Serbia werbalnie wyrażają poparcie dla niezależności i suwerenności terytorialnej Ukrainy. Serbia intencjonalnie nie zamierza zwrócić się przeciwko Rosji, co w racjonalny sposób argumentuje. BiH, która jako częściowy protektorat Zachodu z jednej

strony podlega naciskom, aby dostosować swoje działania do kierunków prowadzenia polityki wyznaczonych w Waszyngtonie, Brukseli czy Berlinie, z drugiej jednak nie może pozostać obojętna na głosy wewnątrz państwa, które, zwłaszcza w Republice Serbskiej, są opozycyjne. Mimo braku wyraźnego, politycznego wsparcia dla rządu w Kijowie, zarówno BiH jak i Serbia przyjęły uchodźców z Ukrainy, zapewniając im schronienie i opiekę.

Wojna na Ukrainie ma szansę zmienić układ sił oraz kształt dotychczasowej architektury bezpieczeństwa w regionie. W zależności od długości trwania wojny oraz jej ostatecznego wyniku, znaczenie i wpływ Rosji na BZ mogą ulec zmianie, prawdopodobnie na niekorzyść Moskwy. Postępuje kompromitacja Rosji na arenie międzynarodowej. Federacja Rosyjska, przede wszystkim w oczach Serbów, traci autorytet i wiarygodność jako perspektywiczny partner. Niewykluczone, że wobec tego wzrośnie znaczenie Zachodu w regionie, a przygotowania do rozpoczęcia procesów akcesyjnych BZ do Unii Europejskiej zostaną zintensyfikowane. Poprzez wojnę, pośrednio umacnia się również znaczenie i pozycja NATO, które na Bałkanach (poza Serbią oraz Bośnią i Hercegowiną) jest postrzegane jako gwarant bezpieczeństwa.

Nie ulega wątpliwości, iż percepcja wojny rosyjsko-ukraińskiej na Bałkanach Zachodnich jest niejednolita. Taki stan rzeczy jest umotywowany odmiennymi doświadczeniami historycznymi państw bałkańskich, innymi interesami narodowymi i priorytetami polityki zagranicznej, również mentalnością społeczeństw. Jednakże bez względu na podziały polityczne nie podlega dyskusji fakt, że zawsze konflikt zbrojny w każdej swojej postaci jest tragedią, w której cierpi przede wszystkim ludność cywilna, czego dowodem są nie tak dawno minione wojny w regionie. Szczególnie bolesna jest prawda, że tak jak podczas krwawego rozczłonkowania Jugosławii, wojny domowej w Bośni i Hercegowinie, tak dziś podczas wojny Rosji z Ukrainą, walczą ze sobą bracia, mający podobną kulturę, język, tradycje, wiarę, sposób postrzegania świata, wspólne korzenie.

Bibliografia

- Brezar A. (2022). *Russia's war in Ukraine is causing concern in Bosnia. Here's why*. Pobrano z: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/09/12/enjoying-the-fallout-why-bosnia-keeps-attracting-russian-meddling> (15.11.2022).
- Donmez B.B. (2022). *Kosovo says it joins EU, US sanctions against Russia as 1st country from region*. Pobrano z: <https://www.aa.com.tr/en/europe/kosovo-says-it-joins-eu-us-sanctions-against-russia-as-1st-country-from-region/2537253> (16.11.2022).
- European Parliament (2022). *Draft Report on the 2021 Commission Report on Montenegro (2021/2247(INI))*. Pobrano z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/AFET-PR-703221_EN.pdf (15.11.2022).
- Граовац С. (2022). *Одјек рата у Украјини на Балкану – Босна и Херцеговина*. Pobrano z: <https://gradskeinfo.rs/srdjan-graovac-odjek-rata-u-ukrajini-na-balkanu-bosna-i-hercegovina-03-03-2022/> (15.11.2022).
- Ministry for Europe and Foreign Affairs (2022). *Bilateral Relations Between Albania and Ukraine*. Pobrano z: <https://punetejashtme.gov.al/en/marredheniet-dypaleshe-shqiperi-ukraine/> (15.11.2022).

- United Nations Security Council (2022). *Security Council Fails to Adopt Draft Resolution on Ending Ukraine Crisis, as Russian Federation Wields Veto*. Pobrano z: <https://press.un.org/en/2022/sc14808.doc.htm> (15.11.2022).
- Посольство Российской Федерации в Боснии и Герцеговине (2022). *Подписание договоров о принятии ДНР, ЛНР, Запорожской и Херсонской областей в состав России*. Pobrano z: https://sarajevo.mid.ru/ru/press-centre/news/podpisanie_dogovorov_o_prinyatii_dnr_lnr_zaporozhskoy_i_khersonskoy_oblastey_v_sostav_rossii/ (15.11.2022).
- Lachert J. (2022). Western Balkans and the War in Ukraine. *Warsaw Institute*, s. 5.
- NATO Parliamentary Assembly (2022). *In Pristina, lawmakers discuss Kosovo's reforms, the impact of Russia's war in Ukraine on the Western Balkans and the region's Euro-Atlantic integration prospects*. Pobrano z: <https://www.nato-pa.int/news/pristina-lawmakers-discuss-kosovos-reforms-impact-russias-war-ukraine-western-balkans-and> (16.11.2022).
- Novaković I. (2022). *Serbia's Position in the Context of the War in Ukraine – Reasons and Perspectives*. Pobrano z: <https://rs.boell.org/en/2022/03/25/serbias-position-context-war-ukraine-reasons-and-perspectives> (17.11.2022).
- Офіс Президента України (2022). *Албанія, Чорногорія та Північна Македонія підтримують курс України на повноправне членство в ЄС – Володимир Зеленський після зустрічі з головами урядів цих країн*. Pobrano z: <https://www.president.gov.ua/news/albaniya-chornogoriya-ta-pivnichna-makedoniya-pidtrimuyut-ku-75829> (15.11.2022).
- Политичка партија Левица (2022). *Санкцији за Русија единствено би наштетиле на Македонската економија*. Pobrano z: <https://levica.mk/2022/02/25/sanktsii-za-rusija-edinstveno-bi-nashtetile-na-makedonskata-ekonomija> (16.11.2022).
- Српска напредна странка (2022). *Весту*. Pobrano z: <https://www.sns.org.rs/novosti/vesti/vucic-srbija-postuje-medjunarodno-pravo-necemo-uvoditi-sankcije-rusiji> (17.11.2022).
- The Cabinet of the President of the Republic of North Macedonia 2022 (2022). *Position of President Stevo Pendarovski on the Russian invasion on Ukraine*. Pobrano z: https://pretsedatel.mk/en/stav_24022022-2/ (16.11.2022).
- The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of North Macedonia (2022). *Press Release*. Pobrano z: <https://www.mfa.gov.mk/en/page/13/post/2862/press-release> (16.11.2022).
- Влада на Република Северна Македонија (2022). *Ковачевски-Задорожњук: Руската агресија врз Украина е закана за мирот во Европа и светот*. Pobrano z: <https://vlada.mk/node/27893> (16.11.2022).

Biogram autora

Karolina Hermann – magister Europeistyki oraz Studiów Wschodnich (specjalizacje Bałkany i Rosja) na Uniwersytecie Warszawskim. Filolog języka rosyjskiego. Doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Współpracowała z Instytutem Nowej Europy, Instytutem Suwerennej oraz Centrum Analiz Klubu Jagiellońskiego. Zainteresowania badawcze Autorki koncentrują się na uwarunkowaniach polityki zagranicznej państw obszaru postjugosłowiańskiego. Autorka prowadziła badania w Serbii oraz Bośni i Hercegowinie.

